

## DEVREDİLEBİLİR ELEKTRONİK KAYITLAR HAKKINDA UNCITRAL MODEL KANUNU (UNCITRAL Model Law on Electronic Transferable Records, (“MLETR”), 13/7/2017)<sup>1</sup>

MLETR, Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu (UNCITRAL) tarafından 2017 yılında kabul edilen model bir kanundur. Amacı, sınır ötesi ticaretin önündeki engelleri kaldırırken, ticarete standart ve yeknesaklığı sağlamak üzere kâğıt ortamındaki kıymetli evraklar dahil olmak üzere ticari belgeler ile elektronik ortamdaki kayıtlar arasında uyumu sağlamak, devletlere bu konuda yol göstermektir. Yapılan bir çok çalışmadan sonra 13 Temmuz 2017 tarihinde UNCITRAL tarafından kabul edilmiştir. MLETR’in dayandığı ilkeler “sözleşme serbestisi”, “teknolojik tarafsızlık”, “iç hukuka müdahale edilmemesi”, “devredilebilir elektronik kayıtlar aleyhine ayrımcılığın reddedilmesi” dir. Sözleşme serbestisi ile bazı maddeleri uygulanmayabilir. İç hukuka müdahale edilmemesi ile kıymetli evrakın hamiline düzenlemesi, borcun ifası, cirolar, çek, poliçe, senet, bono vs., yatırım araçları hariç tutulmuştur, hisse senedi, yatırım fonları vs. iç hukuka bırakılmıştır. Teknolojik tarafsızlık ile herhangi bir teknolojinin kullanılması ile sınırlı tutmamaktadır, DLT, blockchain vs. gibi teknolojileri dışlamaz, birlikte kullanılmaya uygundur. Devredilebilir elektronik kayıtlar aleyhine ayrımcılığın reddedilmesi ile kâğıt ve elektronik belgeyi eşit kabul eder. Devredilebilir elektronik kayıtlar için kriter; (1) elektronik kaydın, kıymetli evrakın içermesi gereken bilgiyi içermesi, (2) güvenilir bir yöntemin kullanılmasıdır.

MLETR’de elektronik kayıt, elektronik olarak oluşturulan, iletilen, alınan veya depolanan bilgidir.

MLETR’de devredilebilir elektronik kayıtlar Kıymetli Evrak eşiti anlamdadır.

MLETR için kısa bir tarih verilecek olursa UNCITRAL’in destekleyici çalışmaları şunlardır:

16/12/1996-51/162 “Elektronik Ticaret Model Kanunu”

12/12/2001-56/80 “Elektronik İmza Model Kanunu”

23/11/2005-60/21 “Milletlerarası Akitlerde Elektronik İletişimin Kullanılmasına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi”

13/7/2017 “Devredilebilir Elektronik Kayıtlar Hakkında UNCITRAL Model Kanunu” son metin.

UNCITRAL Elektronik Aktarılabılır Kayıtlara İlişkin Model Kanunun içindekiler şunlardır:

Bölüm I. Genel hükümler

Madde 1. Uygulama kapsamı

Madde 2. Tanımlar

Madde 3. Yorum

Madde 4. Taraf özerkliği ve sözleşmenin gizliliği

Madde 5. Bilgi ihtiyacı

Madde 6. Elektronik olarak aktarılabılır kayıtlardaki ek bilgiler

Madde 7. Elektronik olarak aktarılabılır bir kaydın yasal olarak tanınması

---

<sup>1</sup> UNCITRAL Model Law on Electronic Transferable Records, UN PUBLICATION, ISBN 978-92-1-133861-4, eISBN 978-92-1-362734-1

## Bölüm II. Fonksiyonel eşdeğerliğe ilişkin hükümler

Madde 8. Yazı

Madde 9. İmza

Madde 10. Aktarılabılır belgeler veya araçlar

Madde 11. Kontrol

## Bölüm III. Elektronik devredilebilir kayıtların kullanımı

Madde 12. Genel güvenilirlik standardı

Madde 13. Elektronik olarak aktarılabılır kayıtlarda zaman ve yerin belirtilmesi

Madde 14. İş yeri

Madde 15. Ciro

Madde 16. Değişiklik

Madde 17. Devredilebilir bir belge veya aracın elektronik bir belge veya araçla değiştirilmesi devredilebilir kayıt

Madde 18. Elektronik olarak devredilebilir bir kaydın devredilebilir bir belge ile değiştirilmesi veya enstrüman

## Bölüm IV. Elektronik olarak aktarılabılır kayıtların sınır ötesi tanınması

Madde 19. Yabancı elektronik aktarılabılır kayıtlarda ayrımcılık yapılmaması

## Elektronik Aktarılabılır Kayıtlara İlişkin UNCITRAL Model Yasasına İlişkin Açıklayıcı Not

### I. Giriş

A. Bu açıklayıcı notun amacı

B. Hedefler

C. Kapsam

D. Yapı

E. Arka plan ve çizim geçmişi

### II. Madde madde yorum

#### Bölüm I. Genel hükümler

Madde 1. Uygulama kapsamı

Madde 2. Tanımlar

Madde 3. Yorum

Madde 4. Taraf özerkliği ve sözleşmenin gizliliği

Madde 5. Bilgi gereklilikleri.

Madde 6. Elektronik olarak aktarılabilir kayıtlardaki ek bilgiler

Madde 7. Elektronik olarak aktarılabilir bir kaydın yasal olarak tanınması

Bölüm II. Fonksiyonel eşdeğerliğe ilişkin hükümler

8. ve 9. maddelerin yasalaşma teknikleri

Madde 8. Yazı

Madde 9. İmza

Madde 10. Aktarılabilir belgeler veya araçlar

Madde 11. Kontrol

Bölüm III. Elektronik devredilebilir kayıtların kullanımı

Madde 12. Genel güvenilirlik standardı

Madde 13. Elektronik olarak aktarılabilir kayıtlarda zaman ve yerin belirtilmesi

Madde 14. İş yeri

Madde 15. Ciro

Madde 16. Değişiklik

Madde 17. Devredilebilir bir belge veya aracın elektronik olarak devredilebilir bir kayıtla değiştirilmesi

Madde 18. Elektronik olarak devredilebilir bir kaydın devredilebilir bir belge ile değiştirilmesi veya enstrüman

Bölüm IV. Elektronik olarak aktarılabilir kayıtların sınır ötesi tanınması

Madde 19. Yabancı ayrımcılığı yapılmaması

Bölüm IV. Elektronik olarak aktarılabilir kayıtların sınır ötesi tanınması

Madde 19. Yabancı elektronik aktarılabilir kayıtlarda ayrımcılık yapılmaması

III. Diğer ilgili konular

A. "Orijinal" kavramı

B. Birden fazla orijinalin düzenlenmesi

C. Saklama ve arşivleme

D. Üçüncü taraf hizmet sağlayıcıları

MLETR devletler için bağlayıcı değil, tavsiye niteliğindedir.

Değiştirilerek/uyarlanarak veya olduğu gibi iç hukuka alınabilir. Şu ülkeler kendi yasalarına adapte ettiler: Papua New Guinea, Belize, Kiribati, Bahrain, Paraguay, Abu Dhabi (UAE) ve Singapore

İngiltere de 20 Temmuz 2023 de onaydan geçti ve 20 Eylül 2023 de yürürlüğe girecektir.

Fransa ve Almanya da parlamentoya gönderme çalışmaları devam ediyor, 2023 yıl sonunda gönderilmesi planlanıyor.

Japonya da çalışmalar vardır.

Çin, Gürcistan ve Hindistan ilgi gösteriyor, yakın zamanda onlarda da çalışmalar başlayacaktır.

Türkiye de MLETR'i destekleyen bazı düzenlemeler vardır, bunlar;

6100 Hukuk Muhakemeleri Kanununda elektronik ortamdaki veriler veya benzeri "belge" olarak kabul edilmektedir. 199/1 "Uyuşmazlık konusu vakıaları ispata elverişli yazılı veya basılı metin, senet, çizim, plan, kroki, fotoğraf, film, görüntü veya ses kaydı gibi veriler ile elektronik ortamdaki veriler ve bunlara benzer bilgi taşıyıcıları bu Kanuna göre belgedir."

5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na göre "güvenli elektronik imza elle atılan imza ile aynı sonuçları doğurur" sonuçta elektronik imza sistemi vardır.

6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun (2015) da elektronik ortam ve hukuk ilişkisi kabul edilmiştir.

5300 Sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununda "ürün senedi" "Ürünlerin mülkiyetini temsil ve rehinini temin eden, lisanslı depo işleticisince nama veya emre düzenlenmiş, teminat olarak verilebilen, ciro edilebilen veya edilemeyen ve bu Kanunda öngörülmemen durumlarda Türk Ticaret Kanununda düzenlenen makbuz senedi hükümlerine tâbi olan kıymetli evrak..." şeklinde tanımlanmıştır. Kanunun 15. maddesinin üçüncü fıkrasında, "Basılı ürün senetleri hükmünde olmak üzere elektronik ortamda da ürün senetleri oluşturulabilir..." klozu mevcuttur.

Elektronik Ürün Senedi Yönetmeliği 12.11.2011 tarihlidir ve devredilebilir elektronik kayda izin vermektedir. Yönetmelikte "Elektronik ürün senetleri, basılı ürün senedi hükmünde olup, bu ürün senediyle aynı hak ve yükümlülükleri doğurur" ifadesi vardır. Elektronik ürün senetleri ile ilgili işlemler, elektronik kayıt kuruluşu tarafından kurulan ve çalıştırılan bir veri tabanına entegre bir sistem aracılığıyla yapılır. Yasa ve yönetmeliğe uygun kurulan başka sistemlerde vardır. Bunların üzerinde de işlemler yapılmaktadır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) 1526. Maddesine göre, poliçe, bono, çek, makbuz senedi, varant ve kambiyo senetlerine benzeyen senetlerin düzenlenmesinde, kabul, aval ve ciro gibi işlemlerin yapılmasında güvenli elektronik imzanın kullanılmayacağı belirtilir. Buna rağmen konşimentonun elektronik imza ile düzenlenebileceği belirtilmektedir.

Sonuçta

Çağın gerisinde kalmamak, bugün bu konuda ilerleme gösteren ülkelerle yarın bütün dünya ile rahat, kolay, hızlı ticaret ve operasyon yapmak, finansa erişmek, çevreyi korumak, sürdürülebilir olmak, lojistik ve tedarik zincirinde başarılı olmak, sınır ötesi engelleri ortadan kaldırmak, dijitalleşmek ve elektronik ticareti geliştirmek için MLETR<sup>2</sup>'i iç hukukumuzda bazı uygun eklemelerle dahil etmemiz zorunlu bir ihtiyaç halini almıştır. MLETR'i adapte etmekle en başta dijitalleşmenin önu açılırken yeni iş fırsatları, birlikte çalışılabilirlik ve ticaret hacmi artacak ve ekonomik büyüme sağlanacaktır.

Abdurrahman Özalp

ICC Türkiye Bankacılık Komisyonu Başkanı

<sup>2</sup> [https://uncitral.un.org/en/texts/ecommerce/modellaw/electronic\\_transferable\\_records](https://uncitral.un.org/en/texts/ecommerce/modellaw/electronic_transferable_records)